

Súd: Krajský súd Prešov
Spisová značka: 6Co/230/2013
Identifikačné číslo súdneho spisu: 8312201892
Dátum vydania rozhodnutia: 14. 10. 2014
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: JUDr. Peter Straka
ECLI: ECLI:SK:KSPO:2014:8312201892.1

ROZSUDOK V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Krajský súd v Prešove v senáte zloženom z predsedu senátu JUDr. Petra Straku a sudcov JUDr. Michala Boroňa a JUDr. Antónie Kandravej v právnej veci navrhovateľky X. A., H. Q. XX, XXX XX Q., zastúpená advokátkou JUDr. Alenou Matýsovou, Mierová 4, Humenné, proti odporcovi Y. A., bytom I. X, Q., zastúpený advokátom Mgr. Valérom Podolškim, Námestie slobody 1, Humenné o určenie neplatnosti dohody o vyporiadaní bezpodielového spoluvlastníctva manželov, o odvolaní navrhovateľky proti rozsudku Okresného súdu Humenné č.k. 17C 30/2012-94 zo dňa 15.4.2013 jednohlasne takto

rozhodol:

I. P o t v r d z u j e sa rozsudok vo výroku o zamietnutí žaloby.

II. Z r u š u j e sa rozsudok vo výroku o trovách konania a v rozsahu zrušenia sa vec v r a c i a prvostupňovému súdu na ďalšie konanie.

o d ô v o d n e n i e :

Napadnutým rozsudkom Okresný Humenné (ďalej len „súd prvého stupňa“) žalobu zamietol. O trovách konania rozhodol tak, že žalobkyňa je povinná zaplatiť žalovanému trovy konania vo výške 425,41 Eur v lehote 3 dní odo dňa právoplatnosti rozsudku. Slovenskej republike náhradu trov konania nepriznal.

Rozhodnutie odôvodnil cit: „Medzi účastníkmi konania došlo k uzavretiu dohody o vyporiadaní bezpodielového spoluvlastníctva manželov. Tvrdenia navrhovateľky, že túto dohodu uzatvorila pod psychickým nátlakom odporcu a jeho rodičov, navrhovateľka v konaní nepreukázala. Právny úkon sa musí urobiť slobodne a vážne, určite a zrozumiteľne; inak je neplatný (§ 37 ods. 1 OZ). Ďalej navrhovateľka dôvodila, že podľa jej názoru uzavretá dohoda o vyporiadaní BSM je netransparentná, nerovnocenná, obchádza zákon a zásadne je v rozpore s dobrými mravmi. Neplatný je právny úkon, ktorý svojím obsahom alebo účelom odporuje zákonu, alebo ho obchádza, alebo sa prieči dobrým mravom (§ 39 OZ). Právny úkon musí byť dovolený. Občiansky zákonník zakazuje nedovolený právny úkon. V prípade, že bol takýto právny úkon napriek zákazu urobený, nastupuje sankcia vo forme neplatnosti právneho úkonu. Neplatnosť právneho úkonu z dôvodu jeho nedovolenosti vzniká v týchto prípadoch: a/ právny úkon svojím obsahom či účelom odporuje zákonu (negotium contra legem), b/ právny úkon obchádza zákon (negotium in fraudem legis), c/ právny úkon sa prieči dobrým mravom (contra bonos mores). Právny úkon, ktorým sa koná to, čo zákon zakazuje, odporuje zákonu buď svojím výslovným vyjadrením (obsahu) a (alebo) svojím charakterom a dôsledkami, ku ktorým smeruje (účelu). Právny úkon obchádza zákon ak smeruje k dôsledkom, ktoré síce výslovne zakázané nie sú, ale ich neprípustnosť možno vyvodiť zo zmyslu a účelu zákonnej úpravy. Samotným dôvodom neplatnosti právneho úkonu je jeho rozpor s dobrými mravmi. Právny úkon sa prieči dobrým mravom, ak sa jeho obsah alebo účel ocitne v rozpore so všeobecne uznávanou mienkou, ktorá vo vzájomných vzťahoch medzi ľuďmi určuje, aký má byť obsah ich konania, aby bolo v súlade so základnými zásadami mravného poriadku demokratickej spoločnosti. Absolútnej neplatnosti právneho úkonu podľa § 39 OZ sa môže

domáhať nielen dotknutý účastník právneho úkonu, ale aj tretia osoba, ktorá má na vyslovení neplatnosti právny záujem.

Podľa ust. § 150 OZ pri vyporiadaní bezpodielového spoluvlastníctva manželov sa vychádza z toho, že podiely oboch manželov sú rovnaké. Každý z manželov je oprávnený požadovať, aby sa mu uhradilo čo zo svojho vynaložil na spoločný majetok, a je povinný nahradiť, čo sa zo spoločného majetku vynaložilo na jeho ostatný majetok. Ďalej sa prihliada predovšetkým na potreby maloletých detí, na to, ako sa každý z manželov staral o rodinu, ako sa zaslúžil o nadobudnutie a udržanie spoločných vecí. Pri určení miery pričinenia treba vziať tiež zreteľ na starostlivosť o deti a na obstarávanie spoločnej domácnosti. Všeobecne je dané, že podiely oboch manželov by mali byť pri vyporiadaní BSM rovnaké, ale pri uzatváraní dohody o vyporiadaní BSM sa uplatní dispozičná vôľnosť účastníkov občiansko-právnych vzťahov. Preto dohoda o vyporiadaní BSM, ktorou jeden z účastníkov nadobudne podstatne menší podiel, prípadne nedostane nič, nie je neplatná pre rozpor s ust. § 150 OZ. Pri uzatváraní dohody o vyporiadaní BSM sa účastníci obmedzili len na vyporiadanie vlastníctva k bytu a za takého stavu nie je možné vyvodzovať neplatnosť takejto dohody.

V prejednávanej právnej veci bolo preukázané z listinných dôkazov, že prejavy vôle účastníkov konania smerovali zhodne k tomu, aby ich zaniknuté BSM bolo vyporiadané, dohoda bola uzavretá po zániku BSM v písomnej forme a z dohody je zrejmé, ktorých vecí patriacich do tohto spoluvlastníctva sa vyporiadanie týka a akým spôsobom bolo vyporiadané; ide o platný právny úkon uzavretý v súlade so zákonom. Neplatnosť tejto dohody nespôsobuje skutočnosť, že účastníci konania si v rámci tejto dohody nevyporiadali všetky dlhy, teda vrátenie dlhu.

Obsah vyporiadania predpokladá predovšetkým rozdelenie vecí (hnuteľných a nehnuteľných) tvoriacich predmet bezpodielového spoluvlastníctva. Občiansky zákonník nemá výslovné ustanovenie o tom ako treba vyporiadať pohľadávky a dlhy manželov, ktoré sú spojené s ich bezpodielovým spoluvlastníctvom. Tieto pohľadávky a dlhy nepatria totiž podľa ust. § 143 OZ do BSM. Súdna prax zastáva stanovisko, že v rámci komplexného riešenia majetkových vzťahov sa zásadne vyporiadávajú aj ďalšie spoločné majetkové práva a povinnosti, včítane spoločných pohľadávok a dlhov s primeraným použitím ust. § 149 a § 150 OZ. Predpokladom vyporiadania týchto spoločných majetkových práv a povinností je, že vznikli za trvania bezpodielového spoluvlastníctva manželov. V danom prípade sa bývalí manželia obmedzili len na vyporiadanie určitého majetku, ktorý tvorí BSM a z toho nie je možné vyvodzovať neplatnosť takejto dohody. Je potrebné zdôrazniť, že vyporiadanie spoločných práv a povinností sa týka len vzťahov medzi manželmi a nezasahuje do práv a povinností tretích osôb, ktoré nie sú účastníkmi dohody o vyporiadaní BSM. Všetky práva tretích osôb pochádzajúce zo záväzkového vzťahu uzavretého s manželmi za trvania BSM zostávajú teda nedotknuté. Ak v danom prípade pri uzatváraní dohody o vyporiadaní BSM rozvedení manželia neuvedú, ktorý z nich a v akom rozsahu dlh vo vzťahu k tretej osobe splní, nemá táto skutočnosť za následok neplatnosť právneho úkonu (viď konkrétnu dohodu o vyporiadaní BSM). Z predmetnej dohody o vyporiadaní BSM uzavretej v písomnej forme dňa 6. 7. 2009 vyplýva, že medzi účastníkmi nebolo sporné uzatvorenie dohody, ktorej predmetom bolo uzatvorenie budúcej darovacej zmluvy k predmetnému bytu č. XX na ul. H. Q. s. XXXX/XX v meste Q. na ich spoločnú mal. dcéru X., ako aj suma 10.622,-- eur, ktorú bola povinná zaplatiť navrhovateľka odporcovi. Navrhovateľka sama pripravovala predmetnú dohodu o vyporiadaní BSM, čo potvrdil aj svedok JUDr. M. J., ktorý uviedol, že vôbec nekomunikoval s odporcom ani ho nepoznal. Z toho vyplýva, že podmienky predmetnej dohody pisateľovi dohody (JUDr. M. J.) predložila sama navrhovateľka, odporca sa následne k tejto dohode iba pripojil.

Pokiaľ sa navrhovateľka domáhala určenia neplatnosti dohody o vyporiadaní BSM z dôvodu, že bola pri uzatváraní dohody pod psychickým tlakom odporcu a jeho rodičov a z dôvodu, že uzavretá dohoda je netransparentná, nerovnocenná, obchádza zákon a v zásade je v rozpore s dobrými mravmi, tieto svoje tvrdenia ničím nepreukázala.

K dohode môže dôjsť i tak, že bezpodieloví spoluvlastníci hoci aj mlčky zhodne vychádzajú z toho, že do výlučného vlastníctva každého z nich pripadnú tie veci, ktoré každý mal v čase vyporiadania vo svojej dispozícii a vo svojom užívaní. Nemožno tiež vylúčiť, že bezpodieloví spoluvlastníci uvedú, napr. v písomne uzavretej dohode o vyporiadaní BSM menovite len niektoré veci, alebo iné majetkové hodnoty a komu z nich pripadnú, ale pripoja k tejto dohode prehlásenie o tom, že nemajú voči sebe ďalšie nevyporiadané nároky z BSM (R 62/74).

Všeobecný súd nemusí dať odpoveď na všetky otázky nastolené účastníkom konania, ale iba na tie, ktoré majú pre vec podstatný význam, prípadne dostatočne objasňujú skutkový a právny základ rozhodnutia bez toho, aby zachádzali do všetkých detailov sporu uvádzaných účastníkmi konania (Nález ÚS 115/03-č. 313/2003).

S poukazom na vyššie uvedené dokazovanie súd dospel k záveru, že navrhovateľke sa nepodarilo preukázať ňou tvrdené skutočnosti a preto žalobný návrh, ktorým sa domáhala určenia neplatnosti dohody o vyporiadaní BSM v plnom rozsahu zamietol.“

V zákonom stanovenej lehote podala proti rozsudku odvolanie navrhovateľka poukazujúc na ťažkosti preukázať správanie odporcu (domáce násilie, psychické týranie), ktoré ju viedlo k uzavretiu nevýhodnej dohody o vyporiadaní bezpodielového spoluvlastníctva manželov. Tlačila na JUDr. J. s vypracovaním zmluvy napriek tomu, že od právoplatnosti rozvodu uplynula krátka doba. Všetky tieto atribúty svedčia o psychickom tlaku. Práva a povinnosti z dohody o vyporiadaní bezpodielového spoluvlastníctva neboli transparentne rozložené. Dohoda je len o povinnostiach navrhovateľky. Na základe uvedeného navrhla, aby odvolací súd rozsudok súdu prvého stupňa zmenil a žalobe vyhovel.

Odporca sa k podanému odvolaniu vyjadril navrhujúc rozsudok ako správny potvrdiť. Uplatnil si náhradu trov odvolacieho konania.

Krajský súd v Prešove (ďalej len „odvolací súd“) preskúmal rozsudok, ako aj konanie mu predchádzajúce v zmysle zásad vyplývajúcich z ust. § 212 zákona č. 99/1963 Zb. Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „O.s.p.“) a zistil, že rozsudok je správny. Odvolací súd rozhodol o odvolaní postupom podľa § 214 ods. 2 O. s. p. v spojení s ust. § 156 ods. 3 O. s. p., pričom miesto a čas vyhlásenia rozsudku boli oznámené na úradnej tabuli súdu najmenej 5 dní pred jeho vyhlásením.

Súd prvého stupňa vykonal dokazovanie v potrebnom rozsahu, na základe ktorého správne zistil skutkový stav a vec aj správne právne posúdil. Skutkové zistenia súdu prvého stupňa zodpovedajú vykonanému dokazovaniu a odôvodnenie rozsudku má podklad v zistenom skutkovom stave. Na týchto správnych skutkových zisteniach sa nič nezmenilo ani v štádiu odvolacieho konania.

Odvolací súd považuje v predmetnej veci za dôležité, že samotná navrhovateľka bola iniciátorkou uzavretia dohody o vyporiadaní bezpodielového spoluvlastníctva a ona samotná obsah dohody formulovala. Uvedené vyplýva z výpovede JUDr. M. J., ktorý zmluvu pripravoval, a ktorý uviedol, že odporcu nepoznal a ani s ním nekomunikoval.

Contra proferentem (lat. tiež contra stipulatorem, ang. against the offeror alebo against the party who proffers) je princíp zmluvnej interpretácie, podľa ktorého sa majú pojmy, slovné spojenia, či celé ustanovenia použité pri formulovaní zmluvy, vykladať v neprospech (na ťarchu) tej zmluvnej strany, ktorá tento pojem použila po prvý raz, resp. na ťarchu strany, ktorá trvala na jeho zahrnutí do obsahu zmluvy. Účelom tohto princípu je motivovať zmluvnú stranu, ktorá navrhuje určitý, nie celkom štandardný, či jednoznačný pojem v zmluve použiť, formulovať jej znenie tak explicitne, jasne a zrozumiteľne, ako je možné a vziať pritom do úvahy situácie, ktoré môžu nastať. Navrhovateľ znenia zmluvy by tak mal byť motivovaný k čo najväčšej obozretnosti a poskytnúť čo možno najviac detailov o jednotlivých povinnostiach zmluvných strán (pozri bližšie N., P. - M., D.: Výkladový princíp contra proferentem. Bulletin slovenskej advokácie, 19, 2013, č. 7- 8, s. 24 - 29.).

Je nepochybné, že navrhovateľka prostredníctvom JUDr. M. J. navrhla znenie dohody o vyporiadaní bezpodielového spoluvlastníctva, s ktorou odporca súhlasil. Z výpovede X. A. vyplynulo, že navrhovateľka a odporca sa nevedeli dohodnúť o vyporiadaní bezpodielového spoluvlastníctva k bytu. Navrhovateľka navrhla, aby ho darovali spoločnej dcére. Odporca za predmetný dar požadoval protihodnotu 20 000 Eur. Keďže takouto sumou navrhovateľka nedisponovala, navrhla, že odporcovi vyplatí 10 000 Eur, s čím odporca súhlasil. Túto suma mala navrhnuť preto, lebo od rozvodu manželstva spláca hypotéku (čl. 51).

Naviac z obsahu spisu (samotnej výpovede navrhovateľky) vyplýva, že dohodu o vyporiadaní bezpodielového spoluvlastníctva podpísali účastníci konania, tak ako i darovaciu zmluvu, bez

akýchkoľvek výhrad a nebola využitá žiadna tieseň. Tieseň a nátlak zo strany odporcu pociťovala v čase, keď sa jej vyhráždala telefonicky (čl. 51). Výslovne tiež uviedla, že pred uzavretím darovacej zmluvy, či dohody o vypořádání bezpodielového spoluvlastníctva manželov voči navrhovateľke odporca nepoužil žiadne fyzické ani psychické násilie.

Neplatnosť právneho úkonu z dôvodu rozporu s dobrými mravmi (§ 3 zákona č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník) je potrebné posudzovať v kontexte všetkých zistených skutočností.

Navrhovateľka sama potvrdila, že v čase podpisovania dohody o vypořádání bezpodielového spoluvlastníctva manželov nebola v tiesni, nebolo použité fyzické alebo psychické násilie proti navrhovateľke a dohoda bola podpísaná bez výhrad tak, ako to navrhla navrhovateľka. Aplikujúc vyššie uvedenú zásadu contra proferentem nemožno dospieť k záveru, že by dohoda o vypořádání bezpodielového spoluvlastníctva bola v rozpore s dobrými mravmi. Neobstojí obrana navrhovateľky, že skutočnosť, že dohoda o vypořádání bezpodielového spoluvlastníctva je pre ňu nevýhodná, zistila až neskôr. Pri procese uzatvárania dohody bola prítomná a jej vôľu nedeterminovali žiadne vonkajšie okolnosti (napr. psychické, fyzické násilie). Sama navrhla sumu za vypořádání bezpodielového spoluvlastníctva vo výške 10 000 Eur práve s poukazom na to, že po rozvedení manželstva spláca hypotéku (čl. 51).

Všetky tieto okolnosti v zhode vedú k záveru, že dohoda o vypořádání bezpodielového spoluvlastníctva nie je v rozpore s dobrými mravmi. Samotná skutočnosť existencie disproporcie podielov, resp. ich výšky (inak ako rovným dielom) nespôsobuje neplatnosť dohody o vypořádání bezpodielového spoluvlastníctva.

Majúc na zreteli uvedené odvolací súd napadnutý rozsudok vo výroku o zamietnutí žaloby potvrdil s osvojením si jeho dôvodov (§ 219 ods. 1, 2 O.s.p.).

Keďže sa súd prvého stupňa nevyporiadal s výnimočným ustanovením § 150 ods. 1 O.s.p., odvolací súd rozsudok vo výroku o trovách konania zrušil ako predčasný (§ 221 ods. 1 písm. f) O.s.p.) a vec vrátil súdu prvého stupňa na ďalšie konanie. 4)

Úlohou súdu je sa pri rozhodovaní o náhrade trov konania s aplikáciou ust. § 150 O.s.p. dôsledne vypořadať. Je potrebné vziať na zreteľ tiež to, či možno od odporcu spravodlivo žiadať, aby si náklady vzniknuté v súvislosti s predmetným konaním hradil sám. Rozhodnutie odôvodní tak, aby pôsobilo presvedčivo.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku odvolanie nie je prípustné.